

PRATARMĖ

Prieš dešimt metų – 2001-aisiais – išspausdinti Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraščio XVIII ir XIX tomai buvo skirti vyskupo Motiejaus Valančiaus 200-ųjų gimimo metinių progai. Tada drįsime teigti, kad „Lietuvos bažnyčios istorijoje vargu ar surasime kitą ganytoją, kuris būtų taip ryškiai sušvitęs savo ganytojišku uolumu ir įtaka visai mūsų krašto ir to meto bei vėlesnių laikų visuomenės raidai“.

Prabėgo dešimt metų, džiaugiamės, kad šiame Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraščio tome galime kiek netikėtai rakursu pažvelgti į šį mūsų krašto žmonių ganytoją, jų formuotoją ne tik savo gyvenimo, t. y. XIX amžiaus laikmečio problemoms spręsti, bet ir amžinybės kontekste, atsakomybės Visatos Kūrėjui Dievui kontekste. Prie dviejų publikacijų, skirtų vyskupui Motiejui Valančiui – Miko Vaicekausko „Nežinomos rankraštinės Motiejaus Valančiaus giesmės apie šventuosius“ ir Tomo Petreikio „Žemaičių vyskupas Motiejus Valančius – sodininkas“, – šliejasi Arūno Streikaus straipsnis „Bažnyčia tremtyje: vyskupas Julijonas Steponavičius“. Abu vyskupai tremtiniai, abiejų net kaip ganytojų galimybės tomis tremtimis kraštutiniai apribotos, tačiau dvasinė įtaka mūsų krašto žmonių dvasinei formacijai didžiulė, konkreti XIX ir XX amžių tėkmėje ateities kartoms ir pastoracinės, sielovadinės teologijos refleksijai. Pas mus Lietuvoje (o ir Vakaruose) pastoracinė teologija priimama ir vertinama daugiau kaip techninė, metodinė teologijos mokslo disciplina. Bet šių dviejų ganytojų tremties, gyvenimo namų arešto sąlygomis patirtis suteikia galimybių gilesniam pamąstymui, padedančiam įveikti šiandien, bet turbūt ir visais laikais gyvą polinkį dejuoti dėl didžioms idėjoms realizuoti nepalankių, gniuždančių sąlygų... Užtenka prisiminti Žagarės tremtyje vyskupo Julijono Steponavičiaus kunigystės šventimų jubiliejaus proga fotografiniu būdu pagamintame paveikslėlyje įrašytas Šventraščio eilutes: „Niekuo nesigirsiu, nebent mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus kryžiumi“ (Gal 6, 14) ir „Šiuo laiku kentėjimai nereikšmingi, lyginant juos su būsimąja garbe“ (Rom 8, 13). Taip šis ganytojas išvelgė savo misiją – 28-erių savo izoliacijos metų prasmingumą. Dvidešimt aštuonerių ir trisdešimt šešerių jo vyskupiškos tarnystės metų prasmingumą. Kaip ir vyskupo Motiejaus Valančiaus 11 metų, praleistų Kaune, namų arešte. Tai iškalbingas liudijimas, kad pastoracinės tarnystės vaisingumas nėra tik aktyvios veiklos vaisius, bet ir tremtyje, tariamame neveiklume praleisti metai... Ir tokiomis sąlygomis formuojami žmonės – vaismedžiai Dievo amžinybės sodui. Šia prasme ir Tomo Petreikio straipsnis

ras simbolinį ryšį su kitais dviem straipsniais apie mūsų didžiuosius vyskopus trentinius.

Linkime mieliems skaitytojams turiningų giliaprasmių pamąstymų verčiant ir kitus šio Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraščio tomo puslapius.

*Vysk. Jonas Boruta SJ
Redakcinės kolegijos pirmininkas*

PREFACE

Ten years ago in 2001 the published XVIII and XIX volumes of the Lithuanian Catholic Academy of Science Annuals were devoted to the 200th anniversary of the birth of Bishop Motiejus Valančius. Then we dared to claim that "It is doubtful that in the history of the Lithuanian church we would find another pastor, who would have shined so brightly in his pastoral zeal and influence on the whole development of our land and of society at that time and later".

Ten years later, we rejoice that in this volume of the Lithuanian Catholic Academy of Science Annuals we can from a somewhat unexpected perspective look at this pastor of our country's people, their shaper for solving problems not only in the context of his own life, i.e. the 19th century, but also of eternity, in the context of responsibility to the Creator of the Universe God. To the two articles, devoted to Bishop Motiejus Valančius – "Unknown Manuscript Hymns about the Saints by Motiejus Valančius" by Mikas Vaicekauskas and "Samogitian Bishop Motiejus Valančius – A Gardener" by Tomas Petreikis – the article by Arūnas Streikus "The Church in Exile: Bishop Julijonas Steponavičius" nestles up. Both bishops were exiles, both of their possibilities even as pastors were extremely limited by these exiles, but their influence on the spiritual formation of the people of our country is great, concrete in the course of the 19th and 20th centuries for future generations and for pastoral, theological reflection. Here in Lithuania (but also in the West) pastoral theology is accepted and evaluated more as a technical, methodical discipline of theology. But the experience of these two pastors in exile, under the conditions of house arrest, provides opportunities for deeper reflection, helping to overcome today, but probably at all times the active inclination to lament the unfavorable, suppressing conditions for realizing great ideas. It is sufficient to remember the lines from the Bible written on the photograph little pictures issued to commemorate the anniversary of the ordination as a priest of exiled to Žagare Bishop Julijonas Steponavičius: "I will not brag about anything except for the cross of our Lord Jesus Christ" (Gal 6, 14) and „The sufferings of this time are unimportant, comparing them to the future honor" (Rom 8, 13). This is how this pastor perceived his mission – the significance of his 28 years of isolation. These were twenty-eight of the thirty-six years he served as a bishop. This is like the 11 years Bishop Motiejus Valančius spent in Kaunas under house arrest. This is an eloquent testimony that the fruitfulness of pastoral service is not only the fruit of active work, but also the years in exile, passed in supposed inactivity... And people

are being formed in such conditions – the fruit trees for the orchid of God’s eternity. In this sense the article of Tomas Petreikis will find a symbolic tie with the two other articles about our great exiled bishops.

We wish our dear readers rich, meaningful reflections when turning also the other pages of this volume of the Lithuanian Catholic Academy of Science Annuals.

*Bishop Jonas Boruta SJ
Chairman of the Editorial Board*